

Klasiskais cūku mēris

Publicēts: 12.04.2021.

Klasiskais cūku mēris (KCM) ir kontagioza, ģeneralizēta visu vecumu cūku infekcijas slimība, kuru ierosina vīruss. Latvijā pēdējais KCM gadījums reģistrēts 2014. gada 26.jūnijā.

Etioloģija

Izsaucējs – Flaviviridae dzimta, Pestī virus ģints.

Minētais vīruss ir stabils pie pH 5-10, bet inaktivējas skābā vidē - pie pH 3.

Vīruss ir noturīgs +4°C temperatūrā, bet jutīgs pret ultravioleto gaismu un dezinfekcijas līdzekļiem, kā arī pūšanas procesiem. Tomēr vīruss var saglabāties saldētos cūku liemeņos (vairākus gadus) un cūku barībā ilgāku laika periodu. Mēslos un liķos saglabājas 3-5 dienas, augsnē 1-2 nedēļas, izžuvušos kūts netīrumos līdz gadam. Ūdens vārīšanās temperatūrā vīruss iet bojā momentā, bet 56°C iztur līdz vienai stundai. Vīruss ir jutīgs pret tripsīnu un lipāzēm.

Epidemioloģija

KCM ir ļoti akūta infekcijas slimība, kas ātri izplatās uzņēmīgo cūku (mājas un meža cūkas) populācijā. Infekcijas avots ir slimi dzīvnieki, kas vīrusu izdala ar fēcēm, urīnu un izdalījumiem no acīm un deguna. Inficēšanās var noritēt aerogēnā vai alimentārā ceļā.

Ļoti augsts inficēšanās risks ir slimo un uzņēmīgo cūku tiešs kontakts. Vīrusu uz citām teritorijām var netieši pārvest ar cūkkopības inventāru, krātiņiem, apģērbu vai lopus pārvadājošām mašīnām.

Vīrusa nēsātājas ir arī nepietiekoši imūnās cūkas pēc vakcinācijas.

Vīruss iet caur placentārai barjerai, tad sivēnmātēm novēro abortus, vai dzimst sivēni ar deģeneratīvām izmaiņām smadzenēs (imūntoleranti dzīvnieki), kas izraisa sivēnu nespēku, kustību koordinācijas traucējumus, ataksiju, nereti sivēni nobeidzas pēc 3-4 mēnešiem. Imūntolerantie sivēni izdala vīrusu apkārtējā vidē vairākus mēnešus līdz parādās atklāta klīniskā KCM slimības aina.

Vīruss organismā parasti iekļūst caur rīkles vai augšējo elpošanas ceļu gļotādām, secīgi nonāk mandelēs, reģionālajos limfmezglos. Pēc savairošanās limfoidajās šūnās veidojas virēmija, kas rada bojājumus asinscirkulācijas sistēmā (tromboze, asins izplūdumi), bet pēc 5-8 dienām parasti sākas sekundāra virēmija un vīruss parādās urīnā, fekālijās, iztecējumos no acīm un deguna. Šajā laikā parādās arī klīniskās pazīmes.

Klīniskās pazīmes

Inkubācijas periods ilgst aptuveni 3-10 dienas, un slimība var noritēt ar akūtu, hronisku vai vieglu gaitu.

A) Akūtā forma (Septiskā forma) – tipiski tā izpaužas gadījumā, kad vīruss ir iekļuvis uzņēmīgā ganāmpulkā. Slimība uzliesmo pēkšņi un izpaužas ar noturīgu drudzi (līdz 42°C), depresiju, klepu, vemšanu, diareju, dzīvnieki ir salīgi, stāv saspiedušies kopā, nereti novēro kustību koordinācijas traucējumus. Dzīvniekiem var novērot eksudatīvu konjungtīvu, ir piepampuši acu plakstiņi, sarkani vai purpurkrāsas plankumi uz cūku acīm, snuķa, lūpām un vēdera. Mirstība no akūtas gaitas KCM sasniedz 90%. Klīniskās

pazīmes parasti ilgst 5-21 dienu.

B) Hroniskā forma – parasti novēro cūkām, kuras ir izdzīvojušas pēc akūta KCM, vai tām cūkām, kuras nekad neuzrāda klīniskās pazīmes.

Slimajām cūkām novēro depresiju, anoreksiju, drudzi, kā arī pustulozus un krevelainus veidojumus uz ādas. Dzīvnieki parasti slimo līdz 30 dienām, kad dzīvnieki mirst no sekundārās infekcijas komplikācijām.

C) Viegļā forma – klīniskās pazīmes ir neskaidras, jauktas (no akūtās un hroniskās formām), ko parasti novēro vecām cūkām. Slimās sivēnmātes abortējas vai dzimst slimi sivēni, kuri ir vārgi pirmos dzīves mēnešus, līdz attīstās KCM akūtā forma, kas parasti beidzas ar to nāvi

Imunitāte pēc pārslimošanas saglabājas vairākus gadus, pēc inficēšanās ar vāji virulentu vīrusu 1-3 gadus, pēc vakcinācijas ar dzīvo vakcīnu 1-2 gadus. Vakcinētās cūkas var saslimt ar KCM apmēram pēc gada.

Patologanatomiskā aina

Pirmkārt, novēro retikulo - endoteliālās sistēmas bojājumus, kad redz izmaiņas mazos un lielākos asinsvados – distrofisko pārmaiņu dēļ sīkajos asinsvados rodas multipli asinsizplūdumi, veidojas trombi, emboli un infarkti (liesā, zarnās). Raksturīgi ir asiņojumi ādā, zemādā, balsenē un punktteida asiņojumi urīnpūšļa gļotādā. Raksturīgi arī asins izlijumi uz serozām – novēro punktainu, anēmisku nieri (Tītara olas efekts).

Limfmezgli ir lieli, piebrieduši, ar hemorāģijām, no virspuses sarkanā krāsā, griezuma virsma ir marmorizēta.

Diferenciāldiagnozes:

Āfrikas cūku mēris

Akūta salmoneloze, pastereleze

Thrombocytopenia purpura, īpaši 2-3 nedēļu veciem sivēniem

Akūta saindēšanās

Aujeski slimības

Sarkanguļas (nesaslimst pret sarkanguļu vakcinētas cūkas)

Saindēšanās ar smagajiem metāliem

Materiāls laboratoriskai izmeklēšanai

Diagnozi nosaka vadoties pēc epizootioloģiskās situācijas, klīniskajām pazīmēm, patologanatomiskajām izmaiņām, bet izšķiroša nozīme ir laboratorisko izmeklējumu rezultātiem.

Laboratoriskai diagnostikai parasti nosūta stabilizētas asinis – vīrusa izolēšanai, bet antivielu pret KCM noteikšanai parasti nosūta nestabilizētu asins paraugu.

Izmeklējami ir vismaz 4 (četri) slimie dzīvnieki novietnē klīnisko pazīmju stadijā, kad tiem ir augsta rektālā temperatūra, inficētā novietnē dzimušie sivēni, kā arī sivēnu liķi.

Audu paraugiem ņem svaiga liķa iekšējo orgānu audu paraugi - histopatoloģiskai izmeklēšanai.

Apkarošana

Aizdomu gadījumā un pēc KCM diagnozes apstiprināšanas, slimības apkarošanu veic pēc PVD izstrādātās instrukcijas.

<https://www.pvd.gov.lv/lv/klasiskais-cuku-meris>